

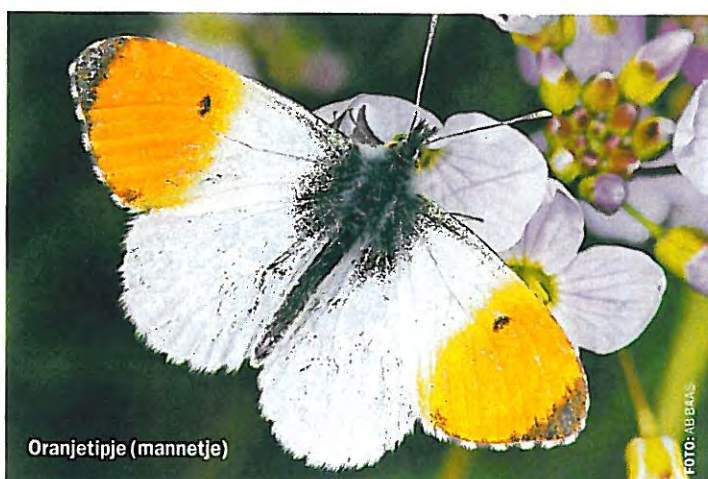

FOTO: ANNE KREUDET

Vlinders zijn graag geziene gasten in de tuin maar de dikke rupsen die binnen 24 uur uw mooie plant compleet kaalvreten zijn minder populair. Vlinders behoren inmiddels tot de bedreigde diersoorten en dat is toch wel bijzonder treurig. Zorg voor een gevarieerde vlinderpopulatie en zet daarom juist wel waardplanten in de tuin. Desnoods een beetje verscholen achterin, zodat de vraatschade niet zo opvalt.

Vlinders behoren binnen de orde Insecten tot de *Lepidoptera*. De letterlijke vertaling is 'schubvleugeligen'. De vleugels van vlinders zijn bedekt met schubben, die op verschillende wijze licht absorberen. Zo krijgen ze de voor ons zichtbare kleuren en tekening.

Aan de uiteindelijke vlinder gaan heel wat stadia vooraf; van eitje naar rups naar pop naar vlinder. De eitjes worden afgezet op waardplanten, de plant die de rups prefereert. Vlindervrouwtjes zijn in staat om geschikte waardplanten te vinden omdat ze aan het uiteinde van hun pootjes een gevoelig orgaan hebben waarmee ze suikers zo'n 2000 keer sneller kunnen proeven dan een mens. Als de rups uit zijn eitje kruipt, wil hij maar één ding: eten! De rups groeit en als hij niet meer in zijn huidje past, vervelt hij. Dit gebeurt vier of vijf keer. Bij de laatste vervelling komt, in plaats van een rupsenhuidje, een stevige pophuid tevoorschijn. Een rups verpopt hangend aan een tak of blad, of op - en soms onder - de grond. Hoelang dit duurt hangt af van de soort. Tenslotte barst de pop open en kruipt de vlinder naar buiten. De vleugels zijn nat en gevouwen en de vlinder kan nog niet vliegen. Vanuit het lijf wordt bloed in de vleugels gepompt. Tijdens dit proces zijn vlinders erg kwetsbaar! Als de vleugels opgepompt zijn gaat de vlinder op zoek naar voedsel en een partner. Tien portretjes van vlinders die bij ons veel voorkomen.

Oranjetipje (mannetje)

FOTO: ABBA'S

Boomblauwtje

FOTO: HENK BOSMA

Landkaartje

1 Het landkaartje is de enige vlinder bij ons die er in de lente anders uit ziet dan in de zomer. De voorjaarsvorm is oranje, de zomervorm zwart. Grote brandnetel is de belangrijkste waardplant. Eitjes worden op een gemakkelijk herkenbare manier afgezet: vanaf de onderkant van de bladeren op elkaar gestapeld.

Wist u dat: het landkaartje graag nectar van witte schermbloemen drinkt? De lentevorm (oranje) is vaak te vinden op fluitenkruid, de zomervorm (zwart) op berenklauw.

Oranjetipje

2 Het oranjetipje valt op door, de naam zegt al, zijn oranje vleugeltippen. De vlinders vliegen in april en mei, maar het grootste deel van zijn leven brengt deze soort door als pop. De rupsen verpoppen eind juni en overwinteren ook zo. De belangrijkste waard- en voedselplanten zijn pinksterbloem en look-zonder-look. In de tuin zetten ze ook eitjes af op judaspenning en damastbloem.

Wist u dat: alleen de mannetjes oranje vleugeltippen hebben? Ze kunnen bij het zoeken naar een wijfje, dat helemaal wit is, nog wel eens per ongeluk een koolwitje achtervolgen. Pas als hij haar geur kan waarnemen, bemerkt hij zijn vergissing en zoekt verder.

Atalanta

3 De atalanta is gemakkelijk herkenbaar: een zwarte vlinder met twee rode banen op zijn vleugels en bovenaan wat witte vlekken. Het is een echte nectarliefhebber, vaak te vinden op akkerdistel, hemelsleutel en koninginnenkruid. Ook drinken atalanta's in het najaar het sap van rottend fruit. Vrouwtjes zetten hun eitjes af op de grote brandnetel, waar de rupsen van eten.

Wist u dat: atalanta's trekvlinders zijn? In het najaar trekken ze naar Zuid-Europa, waar ze eitjes leggen. In het voorjaar vliegt de nieuwe generatie weer naar ons land.

Aan de vlinder gaan veel stadia vooraf: van eitje naar rups naar pop naar vlinder.

Kleine vos

4 Al vroeg in het voorjaar zien we de kleine vos, die als vlinder overwintert en bij de eerste zonneschijn tevoorschijn komt. De vlinder is niet kieskeurig; u kunt hem op veel bloemsoorten tegenkomen. De grote brandnetel is de waardplant, waarop de rupsen in groepjes bij elkaar leven.

Wist u dat: de zijkant van de kleine vos heel erg donker is? In de winter verschuilt hij zich in donkere hoekjes en met dichtgeklapte vleugels is hij bijna onzichtbaar.

Boomblauwtje

5 Er zijn meerdere soorten blauwtjes, maar als u in uw tuin een blauwe vlinder ziet is het meestal een boomblauwtje. Deze soort heeft veel verschillende waardplanten zoals klimop, hulst, sporkehout, kattenstaart en struikheide. Het boomblauwtje overwintert als pop, en al in april vliegen de eerste vlinders.

Wist u dat: de rups van het boomblauwtje vaak wordt bezocht door verschillende mieren? De mieren likken een zoete stof op die de rups uitscheidt, in ruil beschermen ze hem tegen belagers.

1 Rups landkaartje
FOTO: FRANS HODSELMANS

2 Rups oranjetipje
FOTO: KARS VELING

3 Rupsen kleine vos
FOTO: KARS VELING

4 Rups atalanta
FOTO: HAROLD VAN DE OETELAAR

Citroenvlinder

6 Het mannetje van de citroenvlinder doet zijn naam eer aan: hij is namelijk citroengeel. Het vrouwtje is lichtgroen tot crèmekleurig. Hij leeft op allerlei plaatsen waar zijn waardplanten - sporkehout en wegedoorn - groeien. De citroenvlinder overwintert als vlinder tussen de bladeren en verschijnt dus al in het vroege voorjaar.

Wist u dat: citroenvlinders achteruit kunnen vliegen? Dit gebeurt tijdens de baltsvlucht.

Klein koolwitje

7 Het klein koolwitje lijkt op het groot koolwitje, maar is wat kleiner en heeft minder zwart op de vleugelpunten. Als u een witje ziet zal het meestal het klein koolwitje zijn, want die komt bij ons het meeste voor. De vlinder vliegt van april tot september; het klein koolwitje overwintert als pop.

Wist u dat: vraat van de rupsen aan kool is op te lossen door koolplanten af te wisselen met andere planten? Koolwitjes houden bijvoorbeeld niet van de geur van salie en pepermunt en zullen uw kool met rust laten.

Bruin zandoogje

8 De waardplanten van het bruin zandoogje, dat vliegt van juni tot augustus, zijn grassen. De rupsen overwinteren dan ook diep weggekropen in graspollen, en als het niet te koud is eten ze in de winter van de nog aanwezige groene sprietjes.

6 Rups citroenvlinder
FOTO: HAROLD VAN DE OETELAAR

8 Rups bruin zandoogje
FOTO: FRITS BINK

7 Rupsen koolwitje
FOTO: KARS VELING

9 Rups dagpauwoog
FOTO: KARS VELING

*De citroenvlinder
verschijnt al vroeg
in het voorjaar.*

Wist u dat: mannetjes van het bruin zandoogje een vreemde versiertruc hebben? Voor de paring verspreidt hij een speciale, voor het vrouwtje aantrekkelijke geur, die voor ons nog het meest lijkt op die van 'vieze sokken'.

Dagpauwoog

9 Met zijn fraaie tekening is de dagpauwoog een graag geziene verschijning. De ogen dienen ter afschrikking van vijanden. Net als veel van zijn familieleden is ook de dagpauwoog afhankelijk van de grote brandnetel als waardplant. Zijn favoriete nectarplant is de vlinderstruik, maar hij is ook regelmatig te vinden op andere nectarplanten.

Wist u dat: de dagpauwoog potentieel veel nakomelingen heeft? De vrouwtjes leggen maximaal 800 tot 1000 eieren!

Bont zandoogje

10 In tegenstelling tot veel andere vlinders, neemt het bont zandoogje toe in aantal. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de klimaatverandering. De eerste vlinders vliegen in april; de winter brengen ze door als pop. Deze soort is weinig kieskeurig; verschillende nectarplanten zijn in trek. De rupsen eten grassen.

Wist u dat: donkere bont zandoogje-mannetjes in het voordeel zijn? Met hun donkere kleur warmen ze sneller op en kunnen ze langer op zoek naar vrouwtjes dan hun lichtere concurrenten.

Citreovlinder

FOTO: HENK BOSMA

De Vlinderstichting 25 jaar

In 25 jaar heeft De Vlinderstichting veel bereikt voor vlinders en libellen. Maar nog steeds zijn het sterk bedreigde diergroepen, die veel extra aandacht nodig hebben om in ons land behouden te kunnen worden. Het Vlinderstichting jubileumjaar 2008 staat bol van activiteiten en feestelijkheden, zoals een jubileumboek, de Nachtvlindernacht en een fotowedstrijd. Voor een actueel overzicht van de activiteiten of vragen kunt u terecht op www.vlinderstichting.nl/jubileum, of stuur een mailtje naar info@vlinderstichting.nl

Dit artikel kwam tot stand in samenwerking met De Vlinderstichting.

Dagpauwoog

FOTO: HENK BOSMA

Bont zandoogje

FOTO: ADRIANUS